

Kemin kaupungin lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Kaupunginhallitus 20.06.2022 § 202
404/14.07.00/2022

Valmistelu

Työllisyyspäällikkö Riitta Hakala, puh. 040 674 8355

Työ- ja elinkeinoministeriö pyytää lausuntoja luonnoksesta hallituksen esitykseksi julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki työvoimapalveluiden järjestämisestä, jossa säädettäisiin kunnan järjestämistä työvoimapalveluista ja niihin liittyvistä tehtävistä. Nykyinen laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta kumottaisiin. Osana TE-palvelut 2024-uudistusta uudistetaan myös laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta (TYP).

Vastuu työnhakijoille sekä yrityksille ja muille työnantajille tarjottavista työvoimapalveluista siirrettäisiin pääosin kunnille vuoden 2024 lopussa. Järjestämisvastuun mukaisten palveluiden tuottaminen edellyttäisi lakiluonnoksen mukaan 20 000 työllisen pohjaa ja yhtenäistä työssäkäyntialuetta. Useimmille kunnille tämä edellyttää uuden yhteistoiminta-alueen muodostamista. Työvoimapalveluiden järjestäminen ja muut työvoimapalveluihin liittyvät lakisääteiset tehtävät muodostaisivat kunnille uuden valtionosuustehtävän.

Työttömyysetuuksien rahoitusvastuita uudistettaisiin siten, että kunnan rahoitusvastuu laajenisi työmarkkinatuen lisäksi koskemaan peruspäivärahaa ja ansiopäivärahaa. Lisäksi rahoitusvastuu alkaisi nykyistä työmarkkinatuen rahoitusvastuuta aikaisemmin ja kasvaisi portaittain työttömyyden pitkittyessä. Kunnan rahoitusvastuu ei myöskään katkeaisi työttömyysturvalaissa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun osallistumisen ajalta kuten nykyisin. Työvoimapalveluiden järjestämisvastuun siirtyessä kunnille, kunnilla olisi nykyistä paremmat mahdollisuudet vaikuttaa työttömyysetuuksista syntyvään rahoitusvastuuseen järjestämällä työttömille palveluja, jotka johtavat tehokkaasti työllistymiseen avoimille työmarkkinoille.

Valtiolla olisi kokonaisvastuu työllisyydestä ja työvoimapalvelujärjestelmän valtakunnallisesta toimivuudesta. Valtio vastaisi kuntien työllisyydenhoidon tehokkuuden seurannasta ja arvioinnista sekä laillisuusvalvonnasta. Valtio tarjoaisi työvoimapalveluihin liittyvät valtakunnalliset tietojärjestelmäpalvelut sekä ylläpitäisi valtakunnallisia tietovarantoja. Valtion paikallisviranomaisina toimivat työ- ja elinkeinotoimistot lakkautettaisiin ja niiden nykyisin hoitamat tehtävät, joita ei ehdoteta siirrettäväksi kunnille, sijoitettaisiin valtionhallinnon sisällä uudelleen pääosin KEHA-keskuksen tehtäviksi. Uudistuksella ei tavoitella henkilöstövähennyksiä.

Kemin kaupunki pitää esitystä työvoima- ja yrityspalveluiden siirtämisestä kuntien vastuulle kannatettavana ja tarpeellisena uudistuksena. Kemin kaupunki yhtyy Kuntaliiton näkemykseen ja kannattaa järjestämisvastuun siirtämistä jokaisen yksittäisen kunnan vastuulle. Järjestämisvastuun lähtökohtana tulee olla mahdollisuus hyödyntää työllisyyden hoitamisessa koko kuntaekosysteemiä. Kunnat voisivat keskenään sopia kuntalain

mukaisesti siitä, kuinka ne tehtävän järjestävät. Tästä on kunnilla aiempia kokemuksia ja kykyä ja vahva tahtotila sopimiseen.

Esityksen mukaisesti rahoitus tulisi jokaiselle kunnalle, mutta kustannukset ja järjestämistehtävät vain järjestäjille. Tämä luo merkittävän riskin sille, että lähtökohtaisesti suurimmassa osassa kuntia valta ja taloudellinen vastuu eivät ole tasapainossa. Uudistuksessa tulee varmistaa, että järjestämisvastuu ja rahoitusvastuu ovat samalla toimijalla ja että kokonaisuudessaan uudistukset ovat kustannusneutraaleja kunnille.

Myös työttömyysturvan rahoitusvastuun uudistaminen nähdään toimivan kannustimena entistä tehokkaammalle työllistämiselle ja kuntien elinvoimatyölle. Haasteellista kuitenkin on mm. vaikeasta rakennetyöttömyydestä kärsivien kuntien osalta, että työllistymistä edistäviin palveluihin ohjaaminen ei katkaise kunnan rahoitusvastuuta. Jotta kuntien rahoitusvastuusta ei tule kunnille kasvavaa lisävastuuta edellyttää se, että hyvinvointialueella kyetään järjestämään riittävästi työhön kuntouttavia ja työ- ja toimintakykyä ylläpitäviä palveluja niitä tarvitseville työttömille työnhakijoille.

Esityksen mukaan tehtävien arvioiduista kustannuksista 30% kohdennettaisiin työttömien (laajan työttömyyden määritelmä) määrän perusteella ja 70% 18-64 -vuotiaiden asukkaiden määrän perusteella. Esitämme Kuntaliiton tavoin, että rahoitus määräytyisi suhteessa 50% - 18-64 -vuotiaat ja 50% - työttömien määrä. Tämä pienentäisi kuntien taloudellista riskiä muutostilanteissa ja suhdannevaihteluissa ja työttömyyteen osittain perustuva rahoitus huomioisi paremmin asukkaiden palvelutarpeet.

Myös työttömyysturvaetuuksien kompensaation määräytyminen kunnille poikkileikkaustilanteen mukaisesti ilman uudelleentarkastelun mahdollisuutta vaatii muutoksia. Työttömyysturvaetuuksien kompensaatiota tulisi tarkastella määrääjoin, sillä esitetty malli on voimakkaasti suhdanneriippuvainen. Kemin kaupunki yhtyy Kuntaliiton arvioon siitä, että siirtyvien tehtävävastuiden rahoituksen tulisi perustua talousarvioon ja että kuntien valtionosuuspohjaan siirtyvien tehtävien kustannuksen määriteltäisiin siirtovuoden (2024) talousarvion perusteella. Kunnille siirtyvien tehtävien rahoituksen olisi hyvä perustua arvioon tehtävien laajuudesta ja vaativuudesta eikä nykyisen palvelujärjestelmän kyvystä toimeenpanna tehtäviä.

Lausuntoluonnos uusi JTYPL liitteenä.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Matti Ruotsalainen

Päätösehdotus

Kemin kaupunginhallitus antaa liitteenä olevan lausunnon liitettäväksi valtioneuvoston lausuntopalveluun (lausuntopalvelu.fi) määräaikaan 27.6.2022 mennessä.

Päätös

Kemin kaupunginhallitus päätti antaa liitteenä olevan lausunnon liitettäväksi valtioneuvoston lausuntopalveluun (lausuntopalvelu.fi) määräaikaan 27.6.2022 mennessä.